

SVET JE TREBÁRS AJ ČERNOBIELY

Kde sa vzal, tu sa vzal, v strede republiky stál, teda vlastne okresku šlapal - som. V sandáloch, kanady sa mi hompálali na batohu a bolo teplo. Vzdialenosť medzi mnou a postavou, ktorá sa rozvalovala za škarponou vedľa cesty sa pomaly zmenšovala a ja som ani nebol zvedavý, čo je to za človeka. Vlastne som nikoho nechcel stretnúť, teraz mi bolo dobre samému so svojími myšlienkami a nikoho som do nich nepotreboval. Ale zase tiež nie je bežné, aby som takto narazil po ceste na ďalšieho kolegu pocestného, taká doba dávno už pominula. A z tohto pohľadu by teda tento neznámi mohol byť niečím zaujímavý, keď teda už som ho musel stretnúť. Bol a ja, slušne vychovaný, zaželel som tomuto Rómovi tu prekrásny deň a pridal takú tú takmer povinnú poznámku o únave a odpočinku. Možno to urobila tá gitara, čo vedľa neho ležala v tráve, neviem, sám som sa tomu čudoval, ale prisadol som si. Nejde o to, že bol čierny, ja by som si normálne neprisadol ani k bielému. Ale teraz som sedel a debatil.

- Tvoja?
- Moja.
- Hraješ?
- Každý cigáň na niečo hrá.
- Máte skvelú hudbu.
- A ty? Hráš?
- Nie.
- Potom si hovno tulák.
- Smola. Možno som sa mal narodiť tiež čierny.
- Si biely. Čierny som ja. A čo?
- Som zelený ...
- Papuľu máš bielu.
- Ale nohy v tých sandáloch od prachu čierne ...

Dali sme sa obaja do úprimného smiechu. Zábrana medzi nami bola prelomená. Vytiahol som čútorku so zbytkom rumu a spoločne sme ho dorazili. Ďalšia debata už potom prebiehala za pochodu. O pôvodnom kočovnom živote Cigánov, o päťdesiatych rokoch, keď to bolo zakázané, o hrdosti, o zvykoch ...

- Ty si dobrý, gadžo. Dal by som ti jednu svoju dcéru za ženu, nechceš?
- Chcela by ma?
- Chce to, čo jej rozkážem.
- Vážim si tvojej ponuky, ale ...
- Mám krásne dcéry. Štyri na vydaj.
- A nechceš radšej, aby si vzali vašich rómskych?
- Veď všetky ti nedávam, gádžo vychytralý.
- Ach! Čo by som s nimi robil. Ale niektoré Rómky sú fakt krásne, to je pravda.
- A sú z nich potom šeredné ježibaby.
- Nóó ... hovorí sa to, ale ja by som si to takto nedovolil ...
- A čo? Najprv treba krásu a potom treba rodiť, aby krása prešla do detí. Deti sú požehnaním. A rodiť predsa nebudem ja. Máš rád deti, nie?
- Mám. A tiež mám svoje dve vlastné. Ale vaše ženské keď zostarnú, sú potom veštice, či nie?
- Hmmm ... každá nie. Tá moja nie je žiadna veštica, ale čarodejnica, to je. Vlastne všetky tri.
- Ty máš ... tak to si ako sultán.
- Sultán nemá také čarodejnice, ja mám.



- Možno lepšie, ako veštice. To by bolo príliš magickej sily pokope.
- To áno. To by blesky lietali. Chceš vyveštiť?
- Už mám vyveštené. A som s tým celkom spokojný. Náhodou by sa to zmenilo ... radšej nie.

Do dediny sme vstúpili už pred chvíľou a práve sme mýjali miestnu krčmu. Otvorenú.

- Ty, dáš si borovičku?
- A ty si dáš?
- Ani nie, ale to nevádi ...
- Teda ani ja. Ale poď na obed.

Sakra, sem som to nasmerovať nechcel. Nie som fajnový, ale goju som už raz okoštoval a nesadla. Odmietnuť by bolo nezdvorilé a hlavne by som nerád skončil s nožom medzi rebrami za urážku. Ale veď mohli variť aj čokolvek iné ... Nápad!

- Kolko je u vás doma detí?
- V osade? Ojóóó, celá hrba ...
- Vydrž moment ...

Odbehol som do hospody a nakúpil zo dvadsať lízatiek. Nutno poznamenať, že toto nie je môj nápad, ale takto si už raz rómskych v šenku získal brácho. Rómovia svoje deti milujú, to je známa vec.

- Tak toto je pre ne. A to pozvanie beriem, ale až na neskôr, tak na mňa nezabudni, aby si ma potom bičom nehral z chalupy ...

Rozlúčili sme sa. A snáď mi aj uveril, že som neplácal len tak do vetra. Fakt som to totiž myslel vážne.

Mám kamaráta, jedného z tých - ako hovoria bratia Česi - zastydlích pubertáků, takže jeho manželka si tiež vzala večného chalana, i keď to pri oltári vôbec netušila. Býva na rodičovskom dome a nedávno si naplnil jeden zo svojich snov, kúpil si kobyľku a dal jej meno Žalostiná, podľa svojho oblúbeného chvojnického kopca. Skrátené potom Žalina. Voz jeho hospodárstvo už vlastnilo a plachtu som zohnal ja. Jasné, nejaký čas som ho musel na ten svoj potrafený nápad prehovárať, tiež mu bolo ľúto prešustrovanej dovolenky a jeho pani ma asi dodnes nenávidí, tento rok musela more vypustiť. Sama sa tej cudziny akosi bojí. Ale ja som bol vytrvalý a nakoniec som tento projekt predsa len dotiahol do konca a vyrazili sme smer horniaky. Tri dni s koníkom na voze sme si celkom užívali, zobrali na kus cesty dve stopárky a jedného stopára, popíjali lahváče a striedali sa pri opratách. Pri gitare radšej nie, na to som lavý.

V cieľovej rómskej osade nás uvítal krdel počerných capartov, behom sekundy sme ich mali všade. Našťastie sme s tým rákali a výbava bola bezpečne zaistená. Až na už tradičnú hromadu lízatiek, ktorá sa v okamžiku rozplynula medzi osadnou omladinou. Môj starý známy bol našťastie doma, zjednal poriadok a nám trom - teda aj koníkovi - diplomackú imunitu. Aby sme zabránili nie práve slušnému odmietaniu miestneho pohostenia, ktoré by mohlo na náš rozmazaný organizmus mať následky neblahé a inak nepredvídané, začal som vybalovať potraviny svoje ako dar. Jahňa som mal zjednané už dopredu, včera večer som ho vyzdvihol a do pácu sme ho naložili aj so svojím parťákom spoločnými silami. Našťastie sú noci ešte celkom chladné a tak ho teraz slávnostne predávame Ignácovi s odporúčením chystať ražeň.

Asi nebude nutné opisovať detaily bujarého večera, z ktorého si aj tak vela nepamätám, ale po polnoci sme radšej hanebne prchli, aby to nedopadlo nejakými záväzkami, ktoré by nám do budúca mohli skomplikovať život, trebárs aj rodinný. Riadne zrúbaného Ignáca sme naložili do voza, lebo taký bol plán a ako sme ráno zistili, zdielal ho s nami aj jeho otec. Fero. A ako som postupne zistil, skvelý, hrdý a čestný Cigáň. Názvom Róm pohrdal, lebo vraj keď bol Cigáňom celý život, tak ako Cigáň aj dožije a ostatní mu môžu byť ukradnutí. Fajn, tak to sme boli so Žalinou piati a po zobudení kdesi pri ceste a vyjasnení si statu quo a hláv ponorených do chladivého kúpela potoka, sme sa vydali na juhozápad. Bola sobota a šlo sa na potlach. Taký bol plán a ja som sa ho hodlal držať. Za toho pol dňa sme si s Ferom toho povedali vela, aj sa pohádali, aj pobratrili aj si potykali. Fero mal snáď sto rokov, vela, prevela pamätal, šla z neho múdrosť, ktorú na žiadnej univerzite nenaučia. Jeho univerzitou bol život, nie preflákaný, nie prechlastaný, akým prejde mnohý z tých našich „árijcov“, čo majú na rómsku otázku jednoduchý (rozumej primitívny) recept. Ignác sa do našej debaty ani moc nemiešal, iba bol zvedavý, ktorá z jeho dievčat mi najviac padla do oka. Aj by som sa mu zdôveril, ale prd som si ja podrobnosti so zoznamovacieho večierku

pamätal. Život je fakt nejednoduchý ...

Zelené údolie uvítalo nás veselým tramským jásotom. Srdce každého romantika pri zaplachtenom pioneerskom povoze pookreje. Podstatná časť miestneho nadšenia ale postupne povädla, keď táborníci zistili, že s vozom a tramskou posádkou sa priviezli aj dvaja čiernokožci. V danom okamžiku vädla samozrejme „a priori“. Neskôr sa pri nás staval šerif a moc sa mu do toho nechcelo, ale asi mu iné neostávalo:

- Ty, Kanada, budete tu až do zajtra?
- No a kde by sme boli? Hodláš toto tu celé niekam sťahovať?
- Ale nie ... ja len, či tu ostávate všetci spolu.
- Moment, moment ... máš nejaký problém ohľadom mojích spoločníkov?
- Vieš, niektorí si boli za mnou sťažovať ...
- Bol nejaký problém? Veď sme celý ten čas boli spolu a skoro celý tu, pri voze.
- No boli, ja viem, ale akože by si neradi museli strážiť celý víkend ...
- Už niečo zmizlo? Nech príde potom každý za mnou, dohodnuté?
- Doriti nemusíš sa hneď odúvať! Ale vieš ako to je ... načo si ich sem vlastne vodil?
- Máme vypadnúť?
- Ale, kurva, nie. Len má zopár ľudí asi vlastné skúsenosti.
- Tak teda? Majú naši kamaráti vari svoje skúsenosti konkrétne s mojimi kamarátmi?
- Počúvaj ...
- Nie, ty počúvaj. Ja som ich sem pozval, lebo za nich ručím a ty keď rozhodneš, aby sme sa zbalili, tak sa zbalíme a nacistické predsudky ostatných sú mi ukradnuté. Máme vypadnúť?
- Dobre, ale je to na teba, keby bol problém, jasné?
- Jasné, problém bude môj.
- Si aj tak, magor, Kanada, vieš to? Keby som ťa roky už nepoznal ...
- Všetci to vieme ...

Nedalo mi to a behom večera som sa pokúšal dopátrať medzi tramským ľuďom, ktože si to bol posťažovať. Respektíve, komu Rómovia tu moji vadia. Nebolo ich veľa, vlastne len zopár. Neviem, či všetci, ale predovšetkým tí, čo mali zaparkované svoje nóbl búraky na kraji lúky, teda pár desiatok metrov od pagody. Viac, než na dohľad a na opačnom konci, ako sa popásala Žalina priviazaná o svoj povoz.

Problém sa nakoniec nekonal. Ignáca som ukecal, aby večer hral, samozrejme krásne cigánske songy. Bol skvelý, mal úspech. Fero najprv fascinovane hľadel do horiacej pagody, neskorej potom bol v neustálom obklúčení mladých trampických žubrienok ... ako to ten starý všivák robil, neviem. Charizma, múdre reči, spomienky? Alebo jeho zjav? Vlastne to bol krásny, prastarý Cigán.

Vymotali sme sa ráno na voze z dek, dali raňajky a šli sa rozlúčiť. Samozrejme, nie všetci boli už hore a nie všetci boli pri tom, ale žiadne stopy nenávisti, žiadne blbé poznámky. Aj keď sa moji rómsky partáci držali skôr bokom, keby si tu holky robili ranný make up, nebol by Fero čierny, ale červený. Od rúžu. Vypadli sme. Len do prvej dediny, odkiaľ mali horniaci pokračovať autobusom hore, a my spoza Karpát zase poza Karpaty.

- Hej, gadžo, daj teraz na autobus, keď si nás sem zaviezol.

Neviem, vlastne mal aj pravdu, ale aj tak ma táto poznámka po tej skvelej noci trošku zaskočila. Ale vložil sa do toho Fero:

- Počkaj, Ignác, počkaj trochu. Nemáte vôbec v sebe hrdosť vy mladí, tak je. Kamarát, požičaj na cestu domov, vrátíme, ver mám.

Veril som. Nakoniec nešlo o tých pár euráčov, tento výlet ma stál ďaleko viacej, ale to Ferové jednanie znelo hneď ináč. Do odchodu dostavníka bol ešte nejaký čas, tak som ich pozval na pivo, lebo práve otvárali. Rozlúčili sme sa kamarátsky, presne tak, ako som si to predstavoval.

Došli. Prachy mi normálne poštou došli. V dopise. S priloženou fotkou krásnej mladej Rómky. A na zadnej strane s poznámkou:

MÁŠ DLHÝ ŽIVOT PRED SEBOU, EŠTE SA STRETNEME